

Lopen kunnan laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2021–2025

Käsittely:

Kunnanhallitus 13.2.2023 (§ 29)

Valtuusto 27.2.2023 (§ 17)

Sisällys

Johdanto.....	1
1 Hyvinvointia ja terveyttä edistävä kannustin (HYTE-kerroin)	2
2 Hyvinvointiin vaikuttavia taustatekijöitä Lopen kunnassa	3
2.1 Väestö ja väestörakenne	3
2.2 Työllisyys, koulutus ja tulotaso	6
2.2.1. Työllisyys	6
2.2.2. Koulutus	8
2.2.3. Tulotaso	11
2.3 Terveys ja hyvinvointi	11
2.3.1. Lapset ja nuoret.....	11
2.3.2. Työikäiset.....	12
2.3.3. Ikäihmiset	12
3 Strategian painopisteet ja linjaukset	14
4 Hyvinvointisuunnitelma	15
4.4 Lapset ja nuoret.....	15
4.5 Työikäiset.....	16
4.6 Ikäihmiset	17
5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat	17
6 Suunnitelman hyväksyminen	18
7 Suunnitelman laatijat.....	18
LIITE Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi	19
Talous ja elinvoima.....	19
Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet.....	24
Nuoret ja nuoret aikuiset	27
Työikäiset.....	29
Kaikki ikäryhmät.....	31

Johdanto

Laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma on asiakirja, joka jakaantuu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa, hyvinvointikertomuksessa, kuvataan loppilaisten hyvinvoinnin nykytilaa. Toisessa osassa, suunnitelmassa, kuvataan tavoitteet ja toimenpiteet hyvinvoinnin edistämiseksi valtuustokaudella 2021–2025.

Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma on kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelun, seurannan, arvioinnin ja raportoinnin työväline. Kuntalaki ja terveydenhuoltolaki määrittävät, että kunnan on seurattava asukkaittensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus.

Kunnanhallitus asetti 6.9.2021 hyvinvointitoimikunnan edistämään hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laatimista. Hyvinvointitoimikunnassa on mukana sekä viranhaltijoita että luottamushenkilöitä.

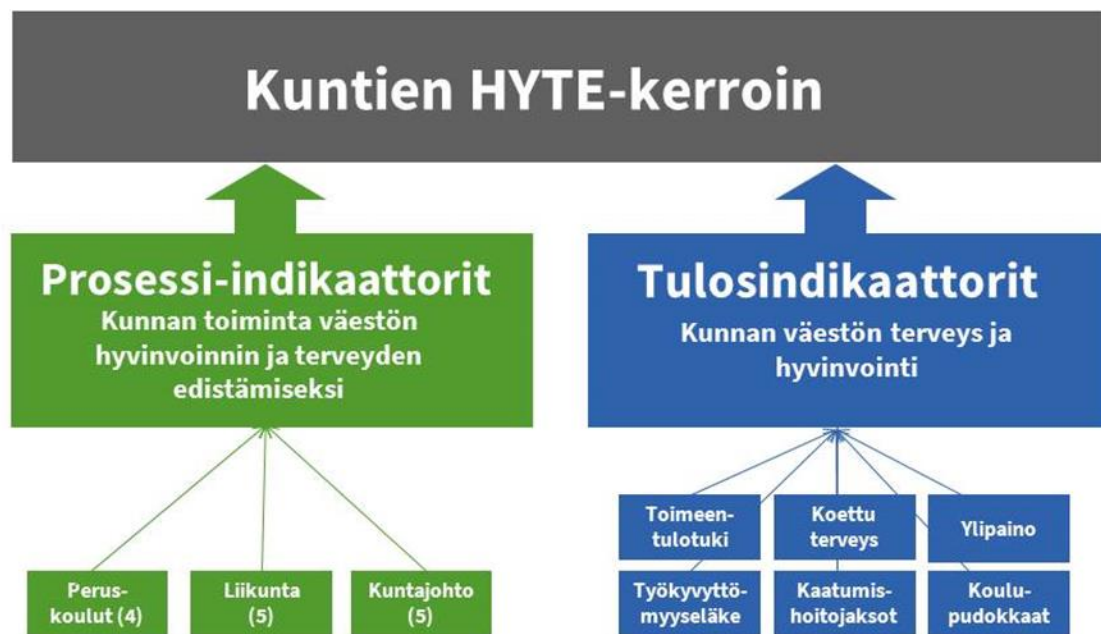
Hyvinvointisuunnitelma kytkeytyy vahvasti kuntastrategiaan. Lopen kunnan strategia vuosille 2023–2027 on hyväksytty valtuuston kokouksessa 28.11.2022.

Hyvinvointityötä tehdään jatkossa vahvasti yhdessä Kanta-Hämeen hyvinvointialueen kanssa. Hyvinvointialue on laatinut 2021 alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman vuosille 2021–2024.

1 Hyvinvointia ja terveyttä edistävä kannustin (HYTE-kerroin)

Kunnille otetaan vuoden 2023 alusta käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen (THL). HYTE-kerroin ja jaettavat eurot muodostuvat prosessi- ja tulosindikaattoreista.

Prosessi-indikaattorit mittaavat kunnan hyvinvoinnin edistämisen nykytilannetta. Tulosindikaattorit puolestaan mittaavat muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä.

HYVINVOINTIKERTOMUS

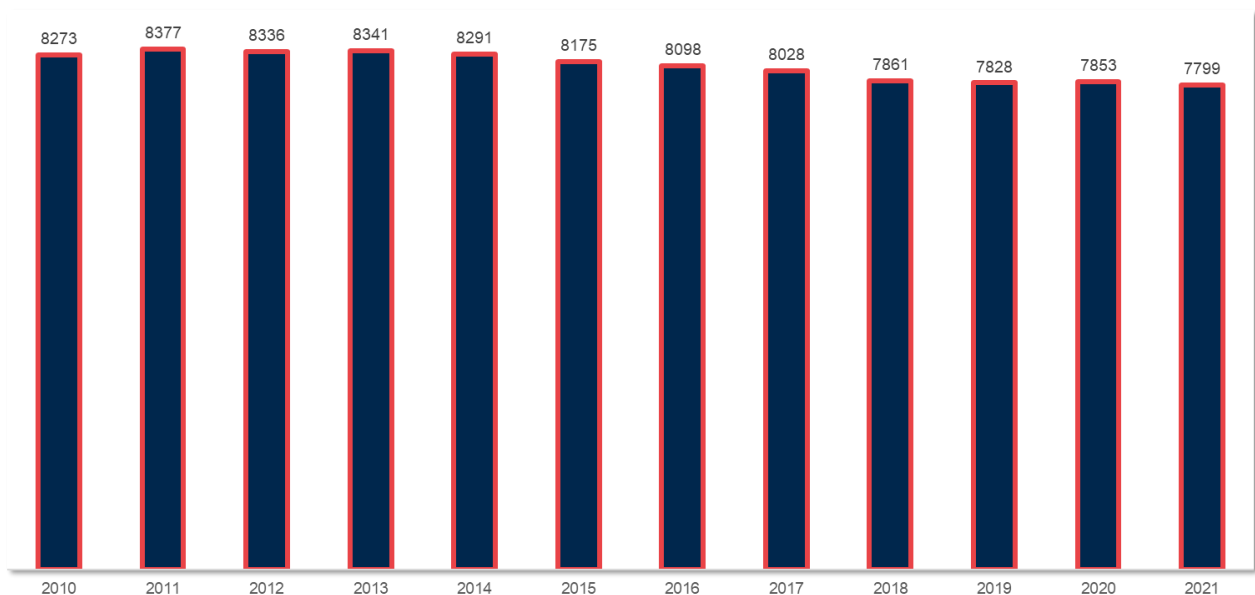
2 Hyvinvointiin vaikuttavia taustatekijöitä Lopen kunnassa

Hyvinvointikertomukseen on kuvattu hyvinvointiin vaikuttavia taustatekijöitä edellisen valtuustokauden 2017–2021 ajalta.

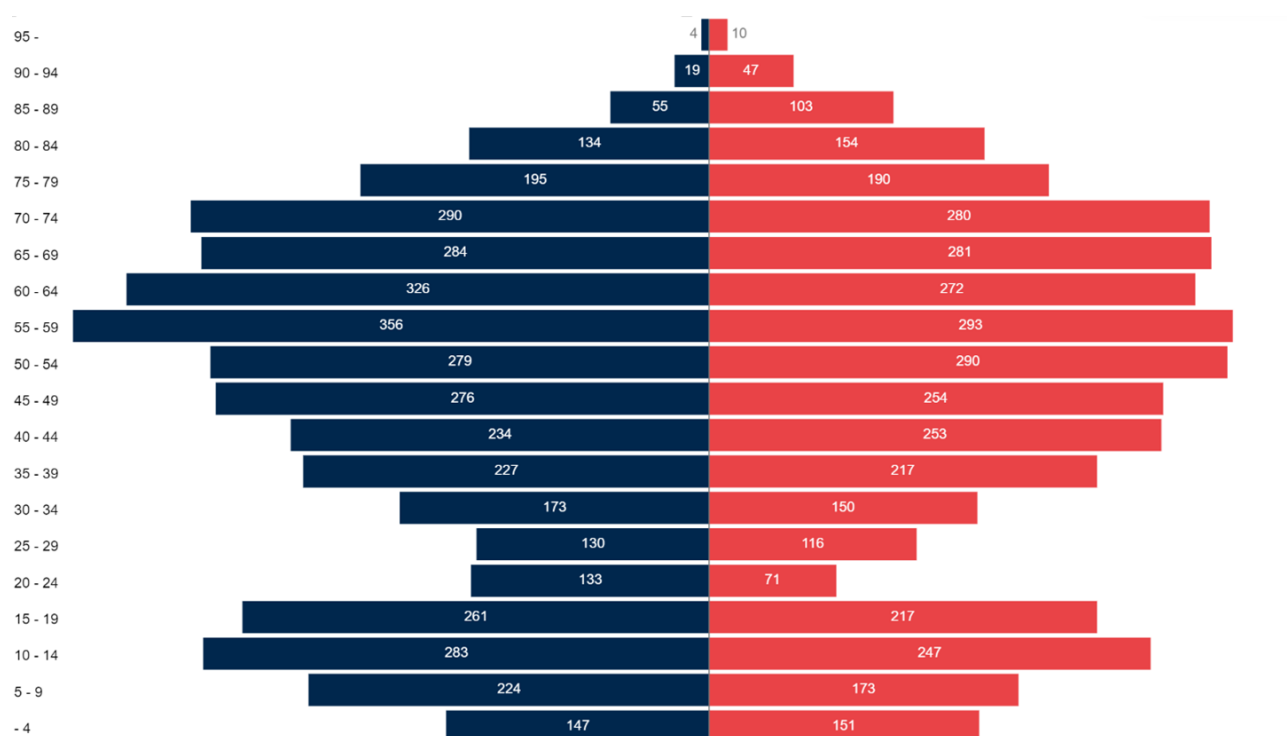
2.1 Väestö ja väestörakenne

Lopen kunnan asukasmäärä on hieman laskenut edellisen valtuustokauden 2017–2021 aikana. Vuonna 2017 väkiluku on ollut 8 028, jonka jälkeen väkiluku on laskenut. Lopella oli 31.12.2021 yhteensä 7 799 asukasta.

Lopen väestönkehitys vuosina 2010-2021

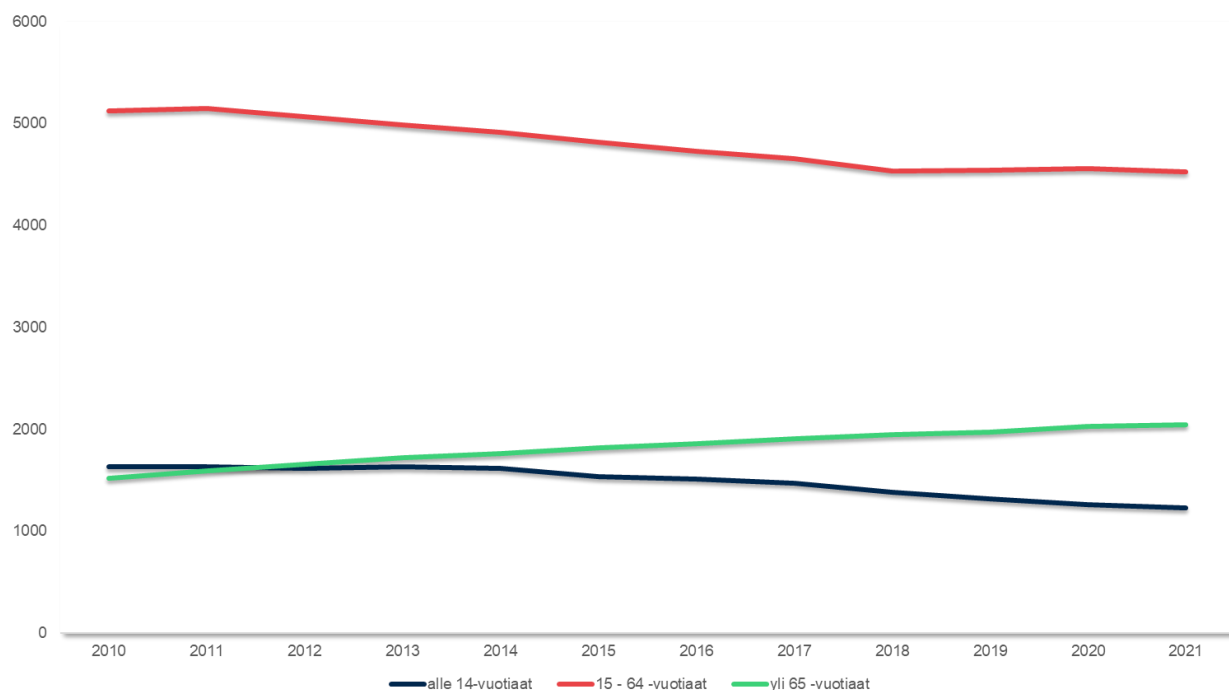

Lopen väestö sukupuolen ja ikäryhmän mukaan vuonna 2021

Vuonna 2021 loppilaisten alle 15-vuotiaiden osuus oli 15,7 %, 15–64-vuotiaiden osuus 58,1 % ja 65 vuotta täyttäneiden osuus 26,2 %. Edellisen valtuustokauden 2017–2021 aikana muutosta on tapahtunut 65 vuotta täyttäneiden %-osuudessa (muutos +2,5 %) sekä alle 15-vuotiaiden %-osuudessa (-2,6 %). Lopen väestönmuutos ikäluokittain tarkastelujaksolla 2010–2021 osoittaa selkeästi sen, että vuodesta 2012 lähtien yli 65-vuotiaiden osuus on lähtenyt hieman kasvamaan.

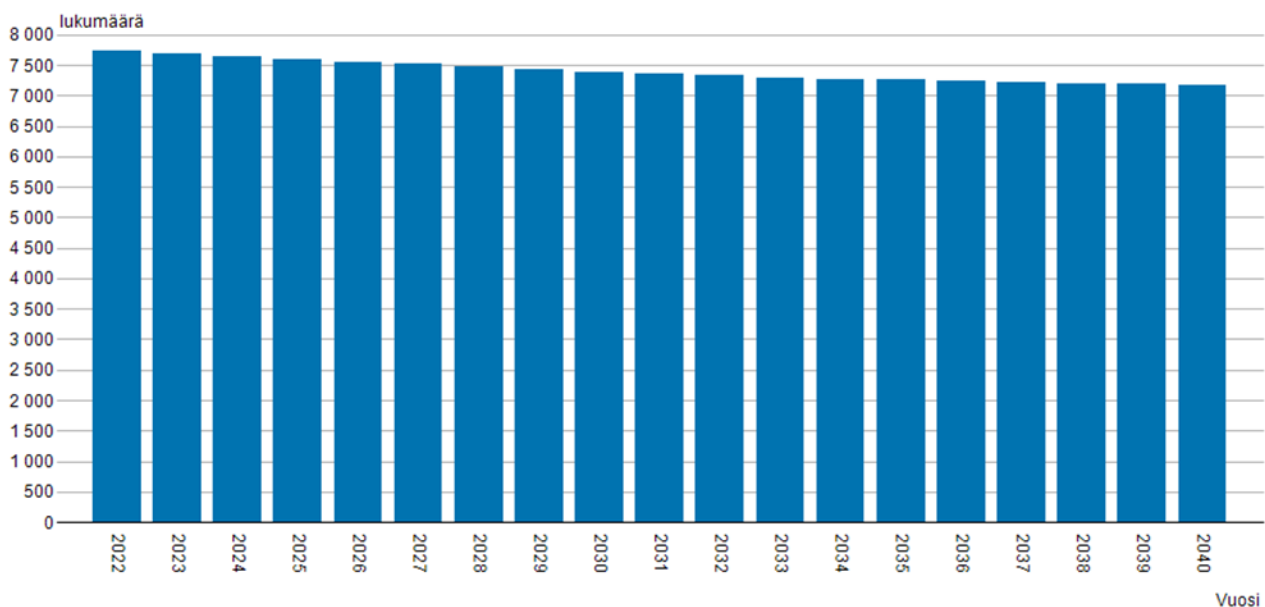
Lopen väestönmuutos ikäluokittain vuosina 2010-2021

Lopella oli perheitä vuonna 2020 yhteensä 2 201, joista lapsiperheitä 779 (35,4 % perheistä). Perheen keskimääräinen koko oli 2,81 henkilöä. Hausjärvellä oli vastaavasti lapsiperheitä 881 (37,3 % perheistä). Riihimäellä oli lapsiperheitä 2 915 (38,7 % perheistä). Lapsiperheiden osuus oli hiukan alhaisempi kuin seutukuntamme muissa kunnissa, mutta korkeampi kuin Kanta-Hämeessä. Yhden vanhemman perheitä oli 15,0 % lapsiperheistä. Hausjärvellä osuus oli 18,3 % sekä Riihimäellä huomattavasti enemmän 26,6 %. Vuoden 2021 tilaston mukaan yhden hengen asuntokuntia oli 36,9 % kaikista asuntokunnista. Vastaava lukema oli Hausjärvellä 36,7 % ja Riihimäellä 48,4 %.

Vuonna 2021 suomenkielisten osuus oli 96,4 %, ruotsinkielisten osuus 0,5 % ja vieraskielisten osuus 3,1 %. Tarkastelujaksolla 2017–2021 muutosta on hienoisesti tapahtunut vieraskielisten osuudessa (+1,0 %).

Tilastokeskuksen väestöennustusten mukaan Lopella väkiluku vähenee reiluun 7 000 asukkaaseen vuoteen 2040 mennessä.

Väestöllinen huoltosuhde kuvaa lasten ja vanhuseläkeikäisten määrän suhdetta työikäisen väestön määrään. Huoltosuhde ei kuitenkaan suoraan kerro alueen väestörakenteesta. Joillakin alueilla väestöllistä huoltosuhdetta rasittaa suuri lasten määrä, toisaalla puolestaan suuri eläkeikäisten määrä. Väestöllinen huoltosuhde pohjautuu pelkästään väestön ikärakenteeseen eikä se ota huomioon työllisyyttä (Tilastokeskus).

Lopen väestöllinen huoltosuhde on heikentynyt tarkastelujaksolla vuodesta 2009–2018, mutta vahvistunut hieman siitä eteenpäin. Vuonna 2020 huoltosuhde on ollut 72 %, joka on Kanta-Hämeen alueita sekä koko maata heikompi.

Väestöllinen huoltosuhde vuosina 2000-2020

Lopella oli vuonna 2021 asutokuntia yhteensä 3 556. Vuokra-asunnoissa asuvien osuus on Lopella ollut perinteisesti pieni (15,0 %) verrattuna koko maassa vuokralla asuvien osuuteen (34,4 %). Loppilaisista suurin osa asuu rivi- ja pientaloissa (89,2 %).

Lopen kunta on merkittävä muualla asuvien vapaa-ajanviettokunta. Vuoden 2021 tilaston mukaan kesämökkejä on Lopella noin 3 395 kappaletta. Kesämökkien määrä on kasvanut hienoisesti koko 2000-luvun.

2.2 Työllisyys, koulutus ja tulotaso

2.2.1. Työllisyys

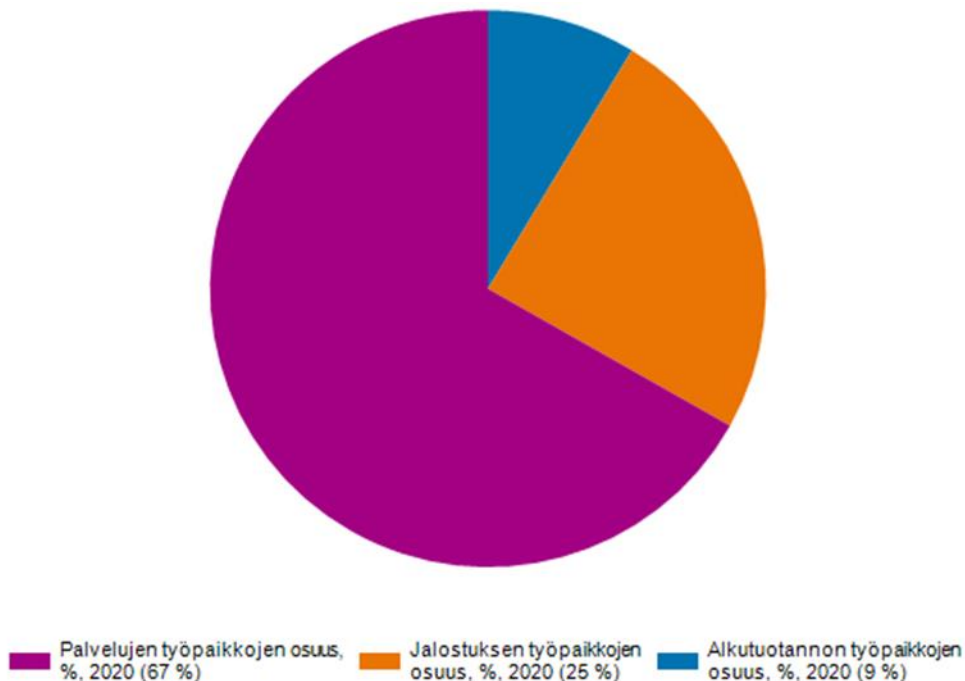
Vuonna 2020 Lopella asuvien työllisten määrä oli 3 343 henkilöä, joka on pysynyt lähi-vuosina samalla tasolla. Työllisyysaste oli Lopella 77,6 % (18–64-vuotiaat), kun puolestaan koko maassa 69,5 %. Loppilaisista työssä käyvistä omassa kunnassa työskentelee 36,5 %.

Lähikunnassa Hausjärvellä luku on 28,5 %. Työpaikkoja oli Lopella vuonna 2020 noin 1 993. Hausjärvellä vastaava määrä on ollut 1 830. Lopen työpaikkaomavaraisuus on noin 59,6 %, kun puolestaan Hausjärvellä 51,6 %.

Työllisyysaste vuosina 2000-2020

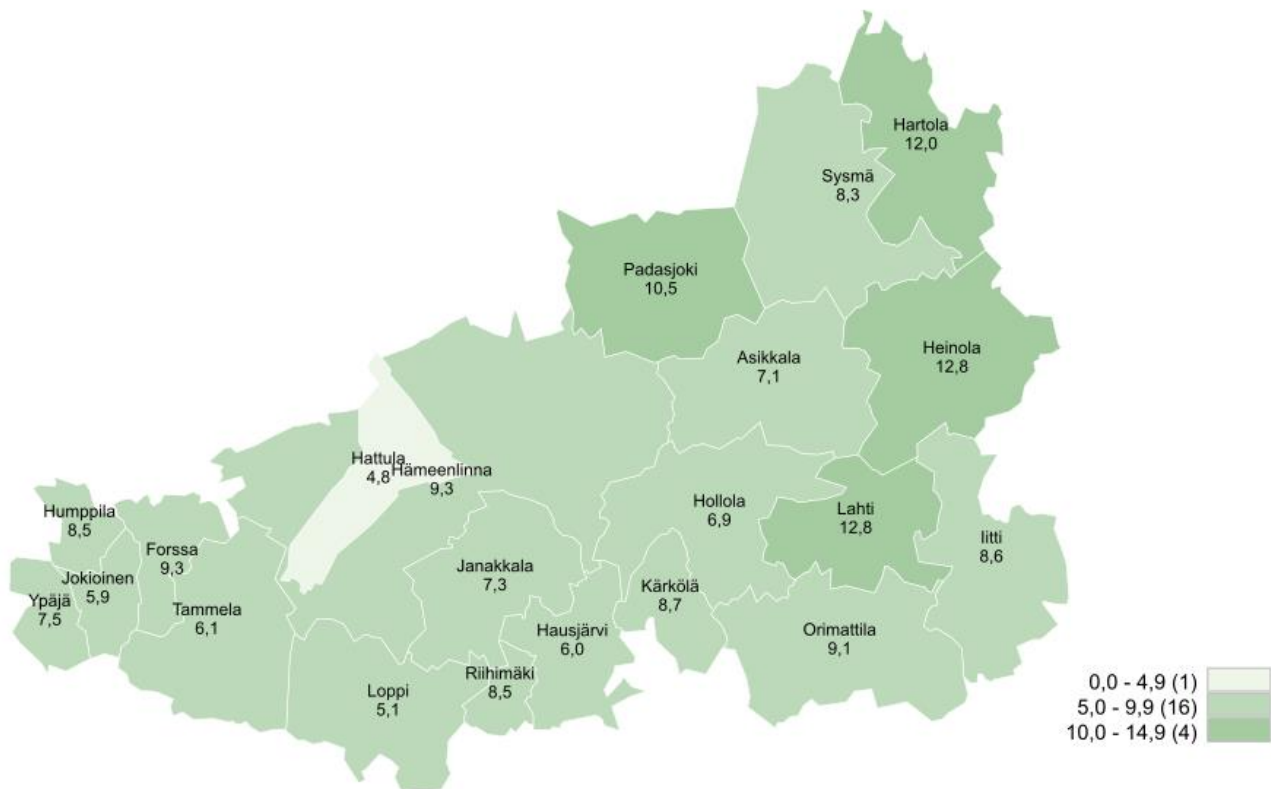

Lopen työpaikat painottuvat palvelualan työpaikkoihin. Vuonna 2020 palvelujen työpaikkojen osuus oli 64,8 %, jalostuksen osuus 23,8 % sekä alkutuotannon osuus 8,4 %.

Lopen työllisyysaste vuonna 2020 oli 77,6 % (koko maa 69,5 %). Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta lokakuussa 2022 oli 5,1 % (2021: 5,8 %), joka on alueen muihin kuntiin verrattuna matala. Lokakuussa 2022 työttömiä työnhakijoita oli 183 (2021: 207), joista alle 25-vuotiaita oli 9 (2021: 12) ja yli 50-vuotiaita 96 (2021: 109). Pitkäaikaistyöttömiä puolestaan oli 70 (2021: 71).

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta kunnittain

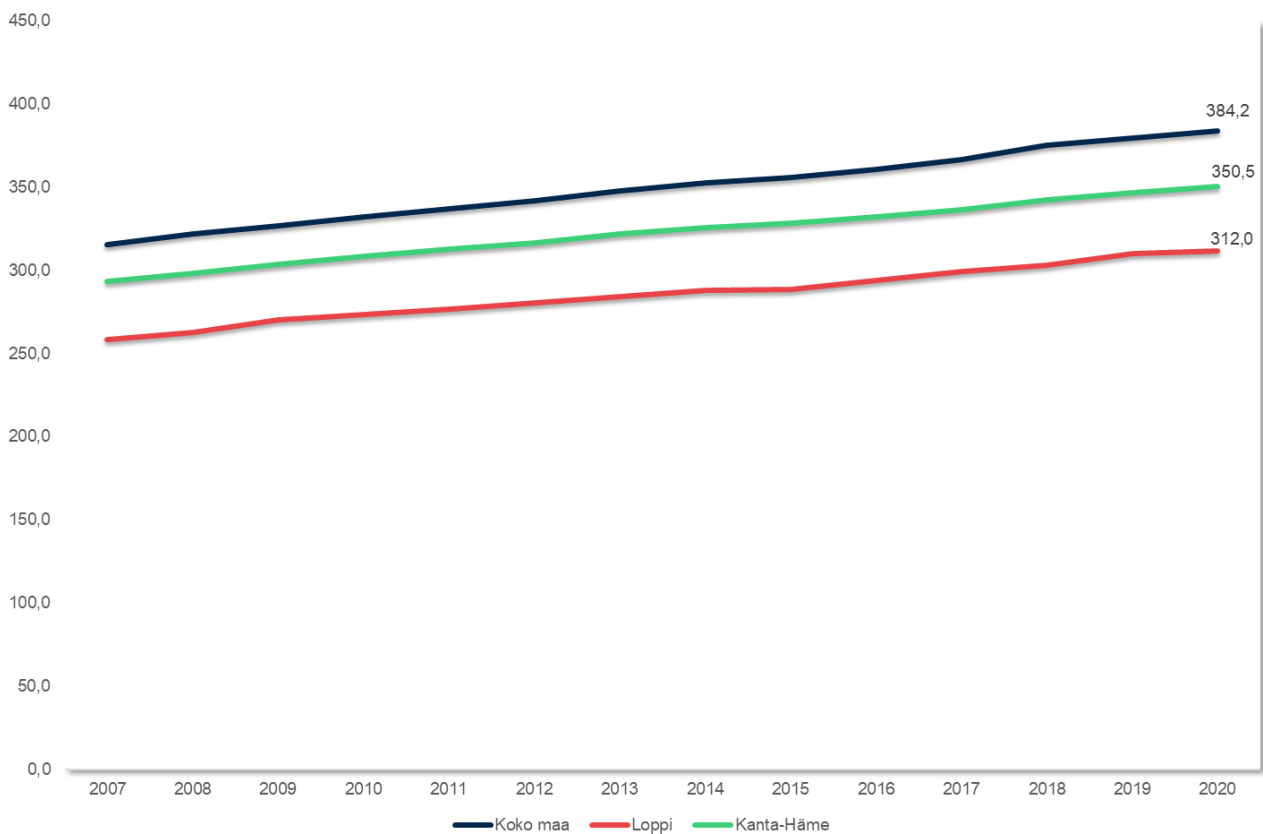
TEM Työnvälitystilasto / Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto

2.2.2. Koulutus

Vuonna 2020 loppilaisista 4 542 henkilöä (68,9 %) 15 vuotta täyttäneistä on suorittanut perusasteen jälkeisen tutkinnon. Ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien osuus 15 vuotta täyttäneestä väestöstä oli 31,1 % (koko maa 25,8 %). Loppilaisista toisen asteen tutkinnon on suorittanut 44,7 %. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus on 22,6 %. Hausjärvellä perusasteen jälkeisen tutkinnon on suorittanut 72,1 %. Ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien osuus 15 vuotta täyttäneestä väestöstä vuonna 2020 oli 27,9 %. Toisen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus on 45,9 %, korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus on 25,0 %.

Koulutustasomittain ilmaisee väestön koulutustason, joka on mitattu laskemalla perusasteen jälkeen suoritettua korkeimman koulutuksen keskimääräinen pituus henkeä kohti. Väestön koulutustasoa osoittava mittain kuvaa väestöryhmän koulutustasoa koulutuspuutteen avulla. Esimerkiksi koulutustasoluku 300 tarkoittaa, että kuntalaisen keskimääräinen teoreettinen koulutusaika henkeä kohti on 3 vuotta perusasteen jälkeen. Lopen koulutustasoluku 312 on alhaisempi kuin Kanta-Hämeessä ja koko maassa.

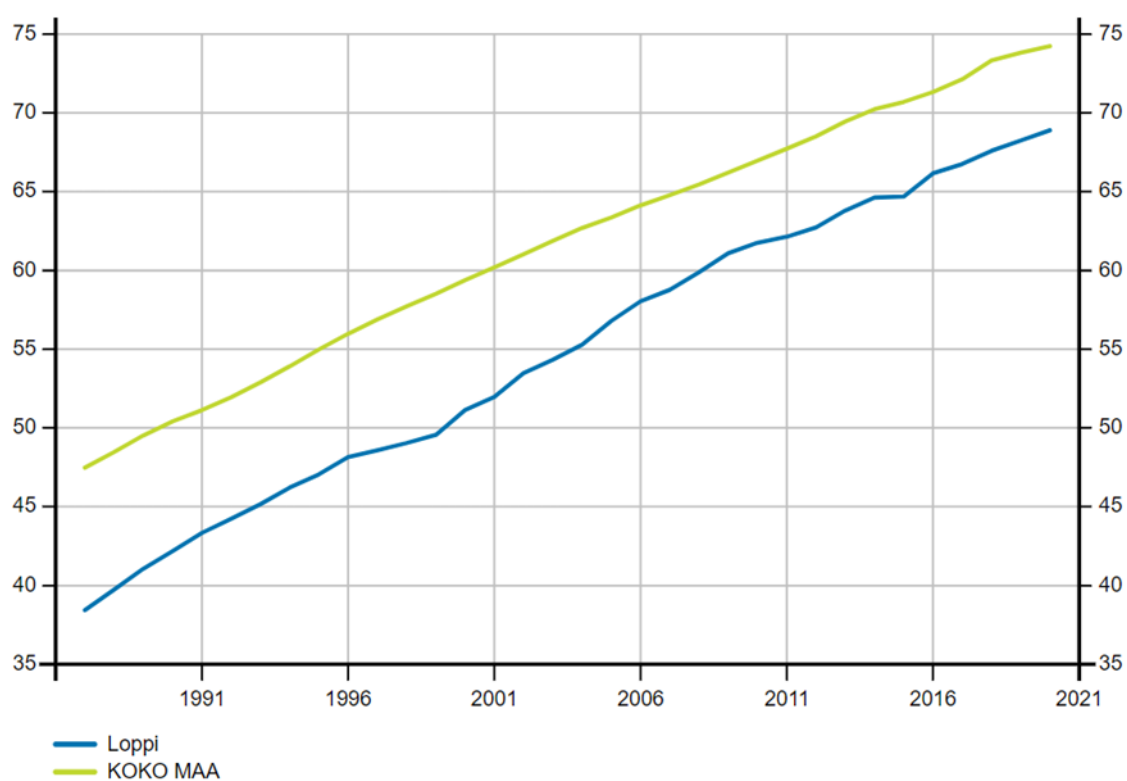
Koulutustasomittain vuosina 2007-2020

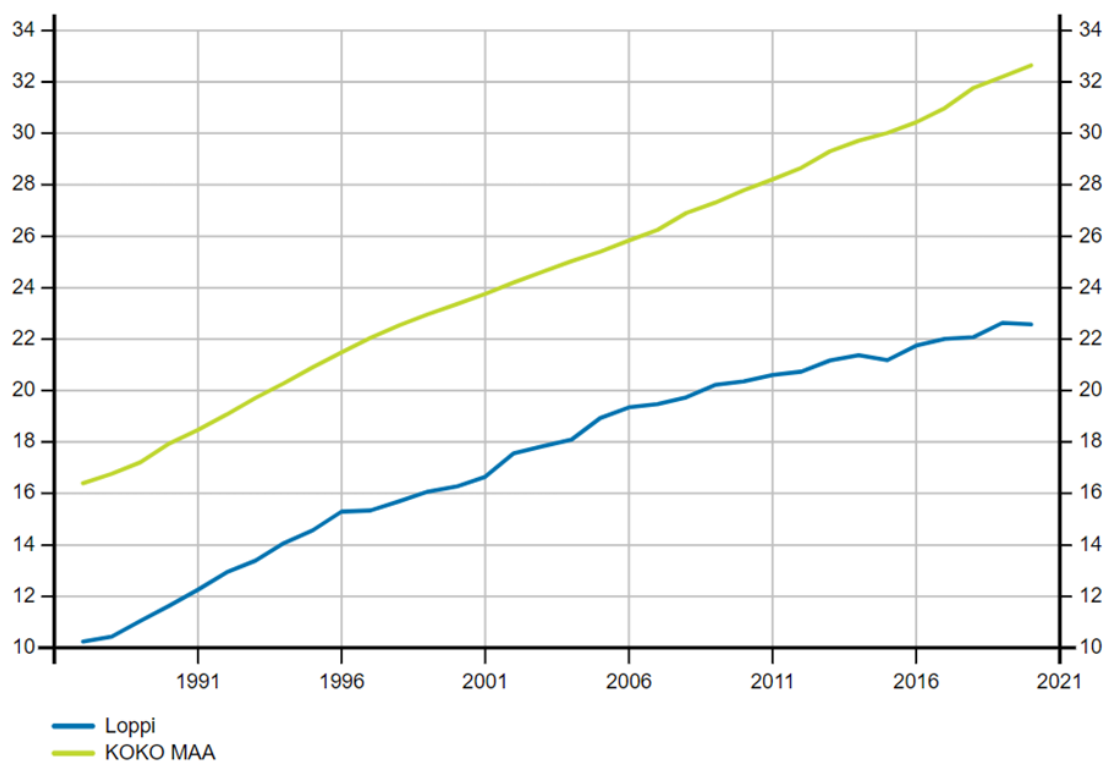
Tutkinnon suorittaneella väestöllä tarkoitetaan lukioissa, ammatillisissa oppilaitoksissa, ammattikorkeakouluissa, yliopistoissa ja korkeakouluissa tutkinnon suorittaneita sekä näyttötutkintona ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon suorittaneita.

Pelkästään peruskoulun, keskikoulun ja kansakoulun käyneet eivät kuulu tutkinnon suorittaneeseen väestöön. Tutkinnot on luokiteltu henkilön korkeimman, viimeksi suoritettun ammatillisen tutkinnon mukaan.

Vähintään toisen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä

Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä 1987-2021

2.2.3. Tulotaso

Loppilaisten palkkatulojen keskiarvo vuonna 2020 oli 33 415 euroa. Hausjärvellä vastaava luku oli 36 092 euroa ja koko maassa 32 782 euroa. Bruttotulojen keskiarvo Lopella oli 55 958 euroa ja koko maassa 55 494 euroa.

Taloudellinen huoltosuhde tarkoittaa sitä, kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on sataa työllistä kohti. Lopella luku on 134,9, kun vastaavasti koko maassa 142,2.

2.3 Terveys ja hyvinvointi

2.3.1. Lapset ja nuoret

Loppilaiset lapset ja nuoret ovat kouluterveyskyselyn mukaan pääosin elämäänsä tyytyväisiä. 4.- ja 5.-luokkalaisista oppilaista 82,6 % oli tyytyväisiä elämäänsä sekä 8. ja 9.-luokkalaisista 76,2 %. Nuoremmat olivat olleet aiemmissa kyselyissä tyytyväisempiä, kun taas 8.-9.-luokkaiset tyytymättömiä.

4. ja 5. luokkien oppilaista valtaosa (88,2 %) koki terveytensä melko hyväksi tai hyväksi. 8. ja 9. luokkien oppilaiden osalta vastaava osuus oli 82,2 % ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 68 %. Lukiolaisten tilanne on jonkin verran heikentynyt vuoden 2019 kyselyyn verrattuna. 8. ja 9. luokkien oppilaiden osalta tilanne on parantanut, kun taas heitä nuorempien lasten ja vanhempien nuorten osalta tilanne on heikentynyt.

Kokemus yksinäisyydestä on lisääntynyt. 4. ja 5. luokan oppilaista 4,3 % kokee itsensä usein yksinäiseksi, kun taas 8.- ja 9.-luokkalaisista osuus on 11,4 %.

Keskusteluvaikeudet vanhempien kanssa ovat lisääntyneet sekä 4. ja 5. luokan oppilailla että 8. ja 9. luokan oppilailla.

Koulukiusaamista koetaan 4. ja 5. luokilla saman verran kuin vuoden 2017 kyselyssä. 8. ja 9. luokilla kokemus kiusaamisesta on vähentynyt edellisiin kyselyihin verrattuna. Vähintään tunnin päivässä liikkuu 4. ja 5. luokan oppilaista 35,8 %, osuus on kuitenkin vähentynyt aiemmista vuosista. 8.- ja 9.-luokkalaisista 20,3 % liikkuu vähintään tunnin päivässä eikä heidän osaltaan juuri ole muutosta edelliseen kyselyyn.

6,5 % Lopen 8.- ja 9.-luokkalaisista käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta. Luku on laskenut 2 % vuodesta 2019 ja lähes 6 % vuodesta 2017. Tupakointi on selvästi vähentynyt viime vuosikymmeninä: vuonna 2002 tupakoitsijoita oli 32 % Lopen 8. ja 9. luokan oppilaista ja vuonna 2012 20 %.

2.3.2. Työikäiset

Lopella mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden 25–65-vuotiaiden määrä / 1 000 vastaavan ikäistä kohden on vuonna 2021 ollut 30,4 %. Sairauspäivärahaa saaneiden määrä on noussut vuodesta 2020. Vuoden 2021 lukema on kuitenkin samaa tasoa verrattuna Kanta-Hämeen muiden kuntien keskiarvoon.

Työkyvyttömyyseläkettä saavien 25–64-vuotiaiden osuus vuonna 2021 on ollut 6,9 %. Lukema on hieman noussut viime vuosien aikana, mutta ei merkittävästi.

Perusterveydenhuollon lääkärikäyntien määrä on laskenut viime vuosien aikana 25–64-vuotiailla. Vuonna 2021 käyntimäärä on ollut 712, vuonna 2020 740 ja vuonna 2019 882. Käynnit hoitajan vastaanotolla ovat puolestaan kasvaneet 25–64-vuotiailla. Vuonna 2021 käyntimäärä on ollut 3 004, kun vastaava määrä vuonna 2020 on ollut 1 373 ja vuonna 2019 on ollut 1 692. Perusterveydenhuollon päivystyskäynnit 25–64-vuotiailla ovat vuodesta 2019 lähtien kasvaneet. Vuonna 2021 käyntimäärä oli 8 836, kun vastaava lukema vuonna 2020 on ollut 6 644 ja vuonna 2019 4 846. Suun terveydenhuollon käynnit vuonna 2021 oli 25–64-vuotiailla 5 457, kun vastaava määrä vuonna 2020 oli 4 874 ja vuonna 2019 5 778.

Lopella työttömyysaste on ollut alhainen viime vuosina. Vuoden 2021 tilaston mukaan työttömien osuus työvoimasta on 6,3 %. Hausjärvellä vastaava luku oli 7,4 %, Riihimäellä 10,4 % ja koko Kanta-Hämeessä 10,4 %. Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä oli Lopella 27,9 %, Hausjärvellä 23,6 %, Riihimäellä 29,1 % ja Kanta-Hämeessä 34,8 %.

Vaikeasti työllistyvien (rakennetyöttömyys) 15–64-vuotiaiden osuus oli 2,75 %, vastaavat luvut olivat Hausjärvellä 3 %, Riihimäellä 4,7 % ja Kanta-Hämeessä 4,8 %.

Nuorisotyöttömien osuus 18–24-vuotiaasta työvoimasta oli Lopella vain 6,6 % vuonna 2021, vastaavasti Hausjärvellä 13,2 %, Riihimäellä 14,8 % ja Kanta-Hämeessä 14,2 %.

2.3.3. Ikäihmiset

Vanhuspalvelujen valtakunnallisena tavoitteena on, että ikäihmiset asuisivat mahdollisimman pitkään kotona. Tähän ja Lopen vanhuspalvelujen strategian mukaisiin tavoitteisiin pääsemisen edellytyksenä ja samalla haasteena on, että ikäihmisille voidaan tarjota terveyttä ja hyvinvointia edistäviä sekä kotona selviytymistä tukevia ja sen vaikeuksia ennalta ehkäiseviä, oikea-aikaisia palveluja. Lopella niitä ovat palveluohjaus, ikäpiste, kotihoito, tukipalvelut, tilapäiset hoitojaksot, kotikuntoutus, omaishoidon tuki, sijaisomaishoitaja-toiminta ja ikääntyneiden perhehoito.

Ympärivuorokautinen hoito on tarkoitettu ikäihmisille, jotka eivät enää selviä kotona edellä mainittujen tukitoimienkaan turvin. Lopella on ikäihmisten palvelukampus-tyyppinen alue, johon on keskittynyt vuokra-asumista, yhteisöllistä asumista, kaksi ympärivuorokautista hoivakotia, kuntosali, kotihoito- ja tukipalvelut sekä päiväkeskus.

Yli 75-vuotiaiden määrä tulee Lopella lisääntymään vuoteen 2040 mennessä noin 30 %. Vuoden 2021 loppuun mennessä yli 75-vuotiaita oli Lopella noin 911 henkilöä. Vuonna 2040 vastaava luku arvioidaan olevan 1 460 henkilöä. Lopen yli 75-vuotiaista henkilöistä vuoden 2021 tilaston mukaan 92,9 % asuu kotona ja 6,8 % asuu tehostetun asumispalvelun piirissä. Vuonna 2020 vastaavasti 91,8 % asui kotona ja 7,9 % oli tehostetun asumispalvelun piirissä. Säännöllisen kotihoidon piirissä olleita 75 vuotta täyttäneitä henkilöitä vuonna 2021 oli 15,9 % yli 75-vuotiaista ja vastaava luku vuonna 2020 oli 12,5 %.

Ikäihmisten määrän kasvaessa myös palveluihin ohjautumisen paine kasvaa, minkä takia on tärkeää panostaa ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin. Tähän asti näissä toimenpiteissä on onnistuttu kohtuullisen hyvin, koska kotona asuvia ikäihmisiä hoidetaan kotihoidon turvin entistä enemmän. Vastaavasti ympärivuorokautiseen hoivaan ohjautuu vähemmän ikäihmisiä. Ikäihmisten hyvinvoinnin kannalta on tärkeää oikea-aikaisesti tunnistaa muutokset hyvinvoinnissa ja toimintakyvyssä. Tämä korostuu tulevaisuudessa entistä enemmän, koska väestön vanheneminen aiheuttaa muutoksia eri palveluiden tarpeessa.

HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021–2025

3 Strategian painopisteet ja linjaukset

Lopen kunnan strategia vuosille 2023–2027 on hyväksytty valtuuston kokouksessa 28.11.2022. Strategisina painopisteinä ovat tasapainoinen talous, osaava ja hyvinvoiva henkilöstö, taajamien ja kylien elinvoiman vahvistaminen, osallisuudella hyvinvoinnin luominen sekä suunnitelmallisen kasvun varmistaminen.

4 Hyvinvointisuunnitelma

Hyvinvointisuunnitelmassa kuvataan tavoitteet, toimenpiteet ja seurattavat mittarit hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi vuosina 2023–2025. Tavoitteet kytkeytyvät uuteen kuntastrategiaan ja sen painopistealueisiin.

4.4 Lapset ja nuoret

	Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit
Lapset ja nuoret	Nuoret kuntalaiset ovat aktiivisia osallistujia ja toimijoita	Lopen kunnassa on monipuoliset ja kuntalaisille maksuttomat liikuntamahdollisuudet Liikuntapaikkoja kehitetään edelleen. Liikuntahallin, toisen frisbeegolfradan sekä skeittiparkin rakentaminen lisäävät harrastusmahdollisuuksia Harrastamisen Suomen malli Matalan kynnyksen osallistumista vahvistetaan Taiteen perusopetus	Osallistujamäärä Vähintään tunnin päivässä liikkuvat % (4., 5., 8., ja 9. lk.)
	Seura- ja yhdistystoiminta on vahvasti mukana nuorten osallistamisessa	Luodaan yhteinen keskustelufoorumi Nuorisovaltuuston aktiivinen toiminta	Yhteinen keskustelufoorumi on käynnistynyt Nuorisovaltuuston toiminnan seuraaminen
	Yksinäisyyden kokemista pyritään vähentämään	Oppilaskuntatoimintaa vahvistetaan Ohjaamon ja etsivän nuorisotyön toiminnan vahvistaminen Harrastamisen Suomen malli	Tuntee itsensä yksinäiseksi %-osuus (4., 5., 8., ja 9. lk.)

4.5 Työikäiset

	Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit
Työikäiset	Lopella on monipuolista kulttuuri- ja tapahtumatoimintaa	Tapahtumatarjonnasta viestitään aktiivisesti	Asiakaspalaute
	Ulkoilu- ja retkeilymahdollisuuksien sekä vesistöjen tunnettuus vahvistuu	Mainonnan ja markkinoinnin lisääminen Hämeen Ilvesreitin ylläpitäminen Lähivirkistysalueiden kehittäminen	Kävijälaskuri
	Kansalaisopisto tarjoaa laadukkaita opintoja	Opintotarjonta on monipuolista ja vastaa kysyntään	Opiskelijamäärä
Työikäiset	Työikäiset ovat työkykyisiä ja heitä kannustetaan omatoimiseen itsestään huolehtimiseen	Maksuttomat liikuntapaikat ja vapaat salivuorot Konsertti-, teatteri-, ja urheilutapahtumakortit vapaasti lainattavissa kirjastosta Kaikukortti Työttömien ohjaaminen Kunnan henkilöstön työhyvinvoinnin edistäminen	Osallistujamäärä Työllisyysaste-%
	Kirjasto on kuntalaisten kohtaamispaikka	Laadukkaat kirjastopalvelut sekä tapahtumatarjonta	Kävijämäärä Lainausmäärä
	Loppi on Suomen liikkuvin kunta (läpileikkaava tavoite)	Monimuotoiset liikunnan ja liikkumisen olosuhteet	Kuntaliiton määrittelemät kriteerit täyttyvät
	Loppilaiset kokevat asuin- ja elinympäristön turvalliseksi (läpileikkaava tavoite)	Valmius- ja varautumissuunnitelmat ovat ajan tasalla Ennaltaehkäisevä turvallisuussuunnittelu	Kuntalaiskysely

4.6 Ikäihmiset

	Tavoite	Toimenpiteet	Mittari
Ikäihmiset	Kunnan ja hyvinvointialueen yhdyspintatyörajojen tunnistaminen (läpileikkaava tavoite)	Kunnan omat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet on määritelty	Rakenteiden määrittely on toteutunut
	Ennaltaehkäisevään työhön panostetaan	Ikäihmisten liikuntaryhmät Kaikille maksuttomat liikuntapaikat Kuntosalit yli 70-vuotiaille maksuttomia Kunnan järjestämä konsertti- ja tapahtumatarjonta Ulkoiluystävä Ystäväpalvelut (SPR) Eläkeläisyhdistykset vahvana kumppanina	Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % Osallistujamäärä
	Ikäihmisten turvallisuuteen ja esteettömyyteen panostetaan	Ennaltaehkäistään kaatumisia ja liukastumisia kampanjan avulla Kävelyteiden ja pyöräteiden kunnossapito Kunnan liikenneturvallisuus-työryhmän toiminnan hyödyntäminen tietoiskuissa ja tapahtumissa	Toteutuneet tapahtumat Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä
	Ikäihmisten digitaitoja vahvistetaan	Avoimet neuvontatilaisuudet Digilaitteiden lainaaminen kirjastosta	Neuvontatilaisuuksien osallistujamäärä Lainausmäärä

5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

- Lopen kunnan strategia 2023–2027
- Riihimäen seudun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2021–2024
- Vanhuspalvelujen mukainen suunnitelma 2019–2023
 - Lopen kunnan vanhuspalvelujen nykytila ja kehittämislinjaukset
- Kanta-Hämeen alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2021–2024

VALTUUSTOKÄSITTELY

6 Suunnitelman hyväksyminen

Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma hyväksytään valtuuston kokouksessa 27.2.2023.

7 Suunnitelman laatijat

Kunnanhallitus on asettanut hyvinvointitoimikunnan edistämään hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laatimista. Hyvinvointitoimikunnassa on mukana sekä viranhaltijoita että luottamushenkilöitä.

Hyvinvointitoimikunnan jäsenet:

- Ukkola Marja (pj.)
- Arola Otto
- Männistö Juhana
- Hintsala Anne, perusturvajohtaja
- Haakana Anne, sivistysjohtaja
- Pirinen Tuula, kulttuuri- ja vapaa-aika päällikkö
- Ylitalo Matleena, henkilöstöpäällikkö (siht.)

LIITE Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Indikaattorien tulkitseminen

Sähköinen hyvinvointikertomus hakee indikaattoritiedot automaattisesti indikaattori-pankki Sotkanetistä, joka on Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tietopalvelu. Tietopäivitykset riippuvat Sotkanetissä tehdyistä julkistuksista. Indikaattoritiedon päivittyminen Sotkanetissä on indikaattorikohtaista. Tavallisimmin indikaattorin uusi tieto julkaistaan vuosittain aina samaan aikaan.

Muutos %	Suunta	Vertailu
----------	--------	----------

Muutos %

Muutos-sarakkeessa oleva luku ilmaisee indikaattorin arvon muutosta viiden vuoden takaiseen arvoon verrattuna. Luku ilmaisee suhteellista, prosentuaalista muutosta. Mikäli luku on positiivinen, indikaattorin saama arvo on kasvanut. Mikäli luku on negatiivinen, indikaattorin saama arvo on pienentynyt. Muutoksen voimakkuutta ilmaisee myös ympyrän kehän vahvuus. Mitä paksumpi ympyrän kehä on, sitä suurempi on muutos verrattuna viiden vuoden takaiseen arvoon. Ympyrän kehän väri riippuu toisaalta tapahtuneesta muutoksesta ja toisaalta indikaattorin arvotuksesta eli siitä, onko muutos arvioitu tai arvotettu myönteiseksi vai kielteiseksi.

- Vihreä ympyrän kehä = muutos myönteinen asia
- Punainen ympyrän kehä = muutos kielteinen asia
- Harmaa ympyrän kehä = muutos ei myönteinen eikä kielteinen

Suunta

Suunta-sarakkeessa oleva kuvaaja havainnollistaa viimeisimpiä saatavilla olevia indikaattoriarvoja sekä niiden kehitystä. Kuvaajaan on kunkin indikaattoriarvon yhteyteen merkitty myös vuosi. Kuvaajan väri määräytyy samalla tavalla tapahtuneen muutoksen ja indikaattorin arvotuksen perusteella kuin Muutos-sarakkeessa olevan ympyrän kehän väri:

- Vihreä kuvaaja = muutos myönteinen asia
- Punainen kuvaaja = muutos kielteinen asia
- Harmaa kuvaaja = muutos ei myönteinen eikä kielteinen

Vertailu

Vertailu-sarakkeessa näkyvät oma kunta sekä vertailuun valitut kunnat ja alueet. Luvut ilmaisevat indikaattorin arvoja vertailukunnissa ja -alueilla. Oman kunnan ja vertailukuntien paikat määräytyvät niiden indikaattoriarvojen perusteella. Vertailuorganisaatioiden vertailupalkkien suunta määräytyy sen perusteella, onko niiden indikaattoriarvo pienempi vai suurempi kuin omassa kunnassa. Jos arvo on pienempi, suunta on vasemmalle, jos suurempi, suunta on oikealle. Vertailuorganisaation vertailupalkin pituus määräytyy indikaattoriarvojen eron suuruuden mukaan. Palkki piirretään täysimittaisena sille vertailuorganisaatiolle, jonka ero omaan kuntaan on kaikkein suurin. Muiden vertailuorganisaatioiden palkkien pituudet suhteutetaan tälle välille lukuarvonsa mukaisesti. Mikäli oman kunnan ja vertailuorganisaation indikaattoriarvojen ero on yli kymmenkertainen, palkkia ei piirretä, mutta indikaattoriarvo vertailuorganisaation kohdalla kuitenkin näytetään.

Vertailupalkkien värit kertovat oman kunnan tilanteesta suhteessa vertailukuntiin seuraavasti:

- Vihreä palkki = oman kunnan tilanne on vähintään 10 prosenttia parempi kuin vertailukunnassa
- Punainen palkki = oman kunnan tilanne on vähintään 10 prosenttia huonompi kuin vertailukunnassa
- Keltainen palkki = oman kunnan tilanne ei ole huonompi eikä parempi kuin vertailukunnassa (ero alle 10 prosenttia)

Muutos-, Suunta- ja Vertailu-sarakkeiden värien avulla voidaan tehdä karkea kokonais-tilanteen arviointi. Mitä enemmän vihreää, sitä enemmän myönteisiä tuloksia (vahvuuksia). Mitä enemmän punaista, sitä enemmän kielteisiä, huolta herättäviä tuloksia (kehittämiskohteita).

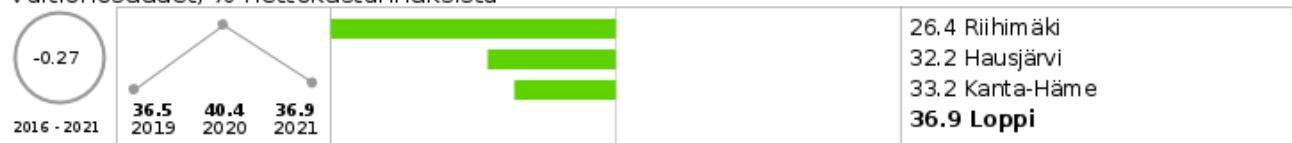
Talous ja elinvoima

Tulot

Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

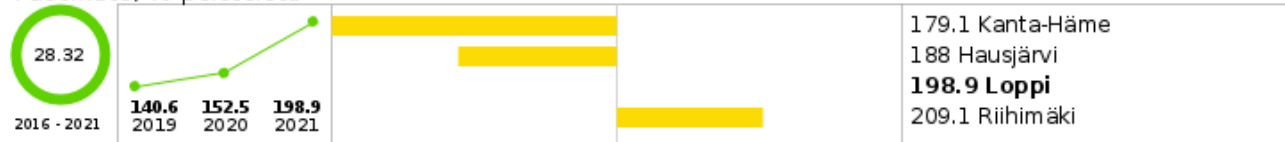
Valtionosuudet, % nettokustannuksista

Vuosikate, euroa / asukas

Vuosikate, % poistoista

Lainakanta, euroa / asukas

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

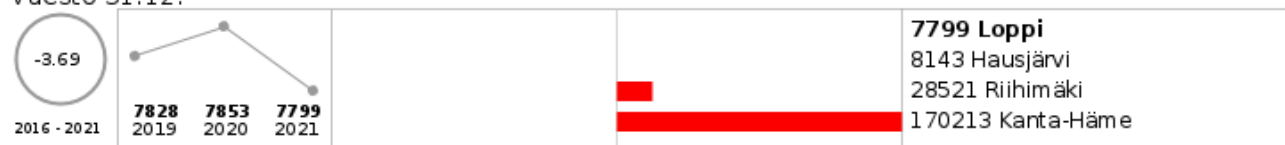

Verotulot, euroa / asukas

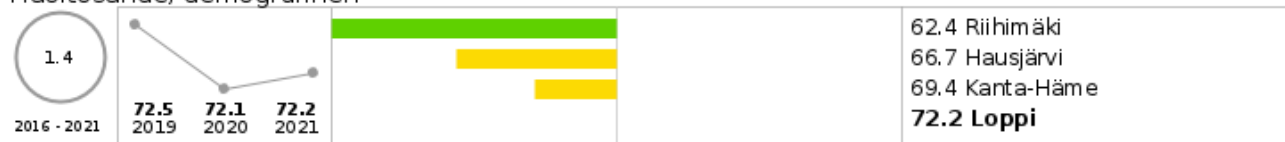

Väestö

Väestö 31.12.

Huoltosuhde, demografinen

Lapsiperheet, % perheistä

Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista

Koulutustasomittain

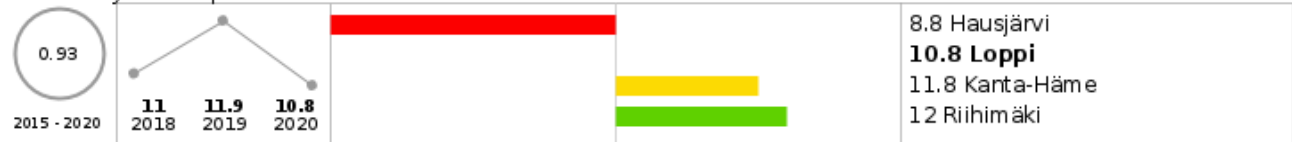

Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

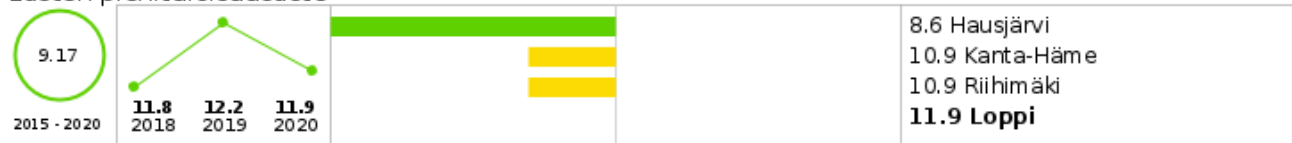

Elinvoima

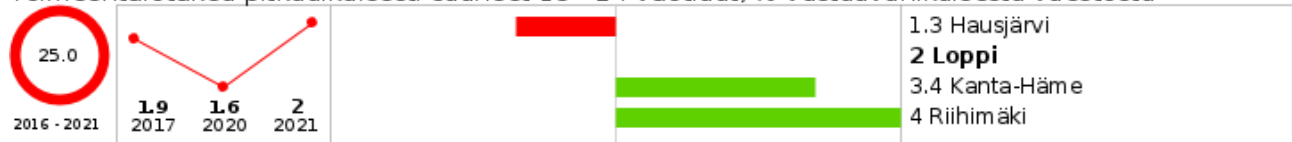
Kunnan yleinen pienituloisuusaste

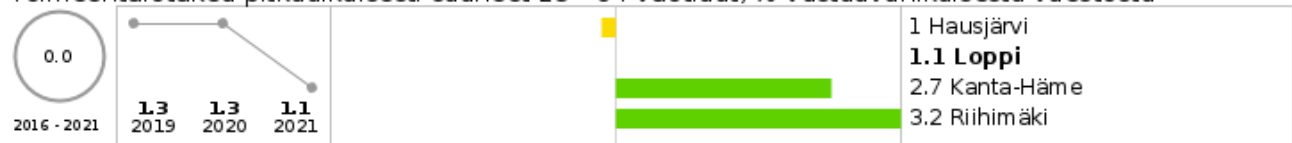
Lasten pienituloisuusaste

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Työttömät, % työvoimasta

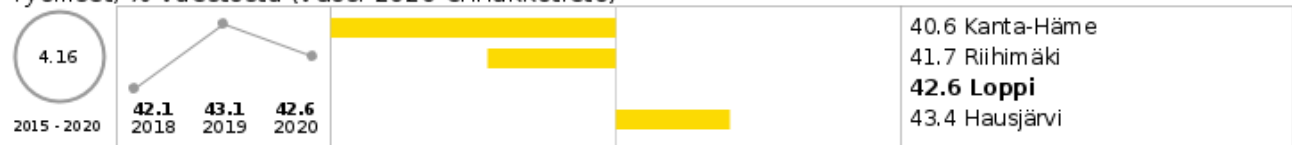
Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä

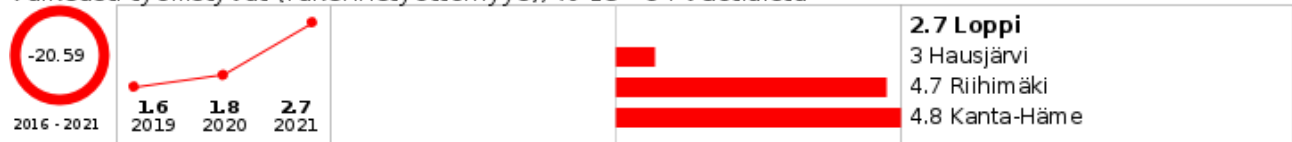
Työlliset, % väestöstä (vuosi 2020 ennakkotieto)

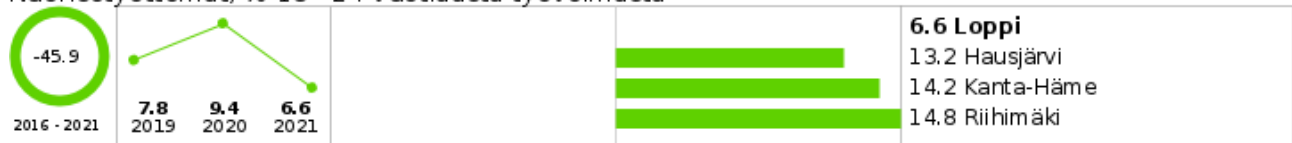
Keskimääräinen eläkkeelle siirtymisikä

Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista

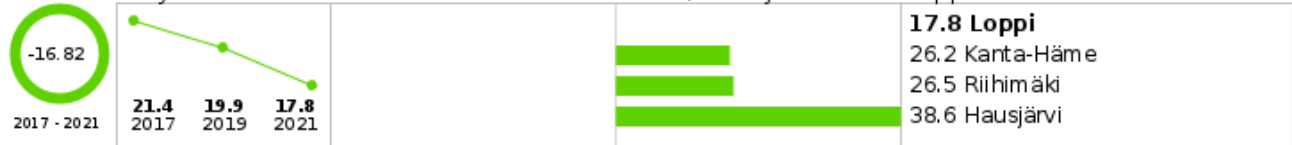
Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta

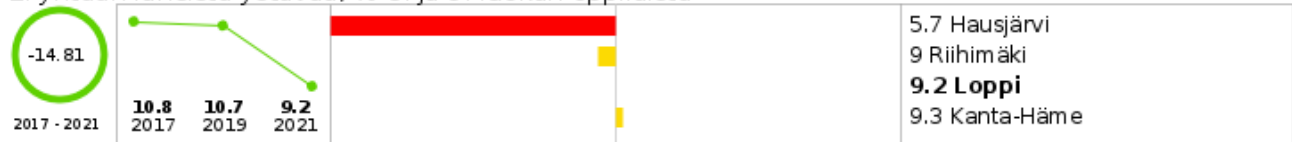
Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

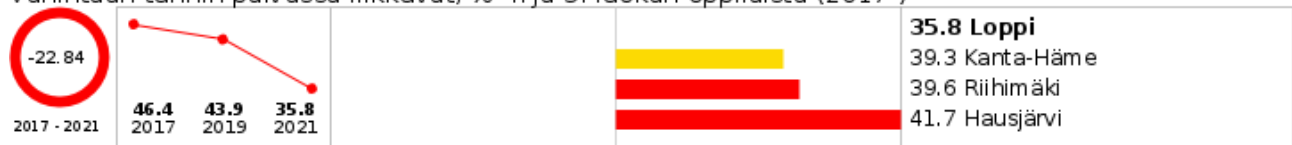
Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

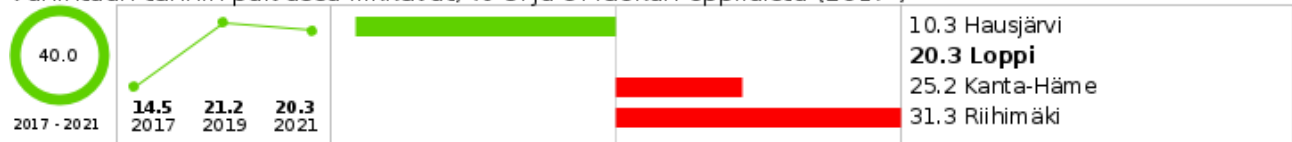
Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

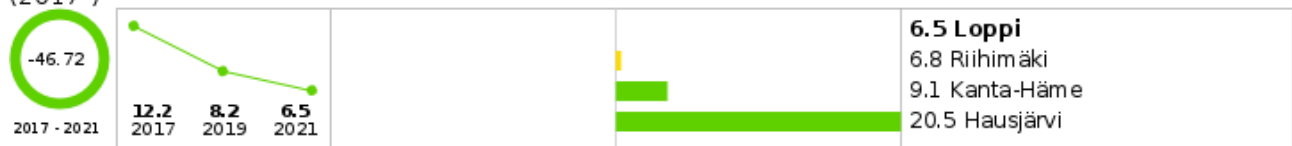
Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

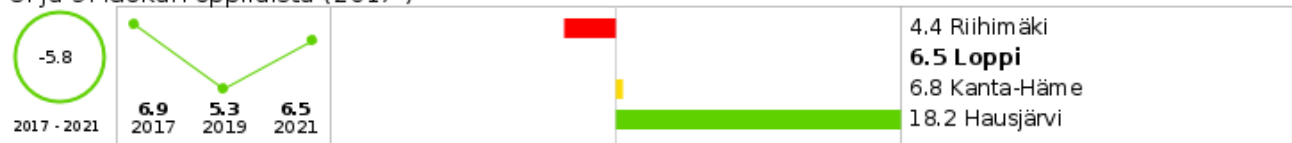
Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

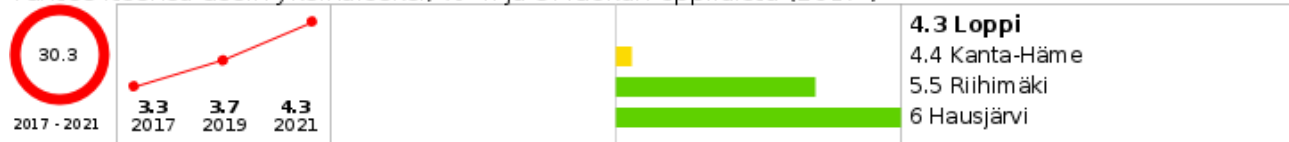
Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Tuntee itsensä usein yksinäiseksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

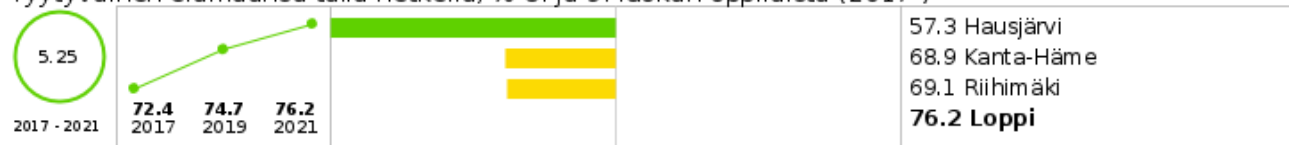
Tuntee itsensä yksinäiseksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

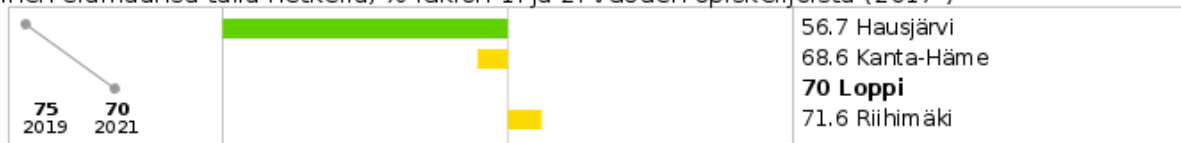
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

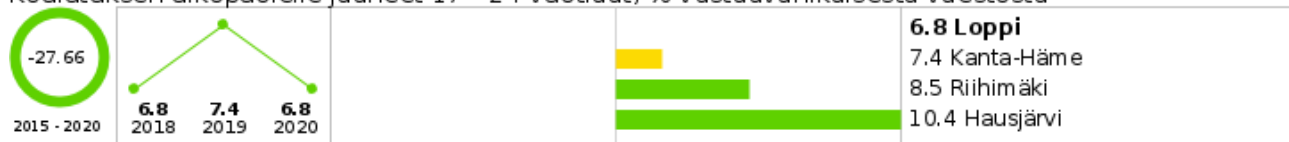
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

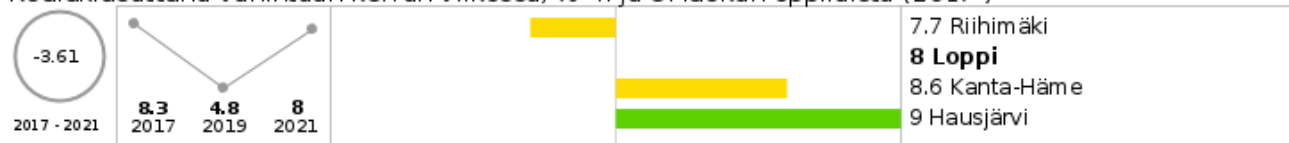
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

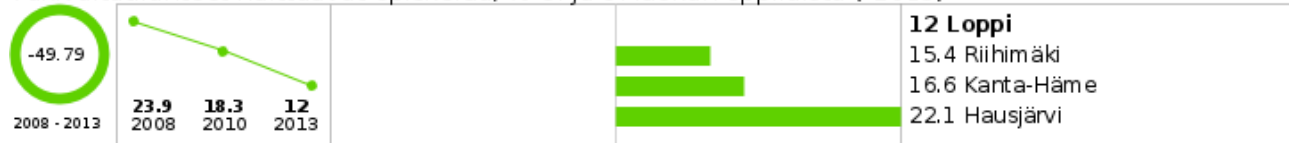

Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä

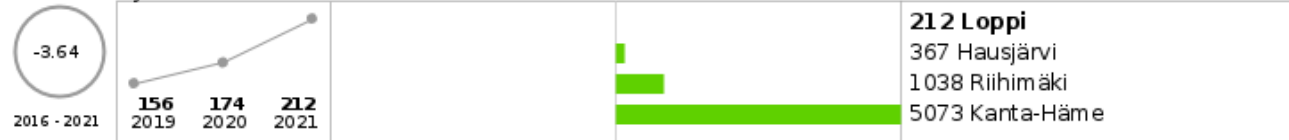

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

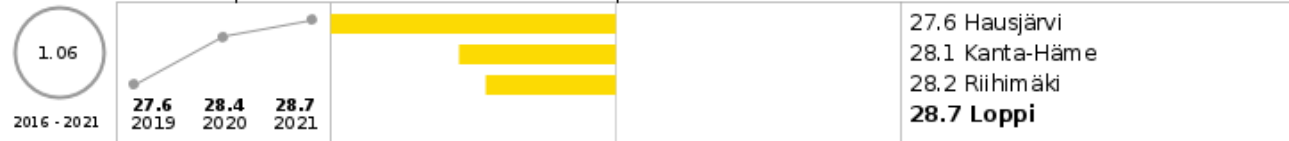
Väkivaltatilanteet haittaavat opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista (-2015)

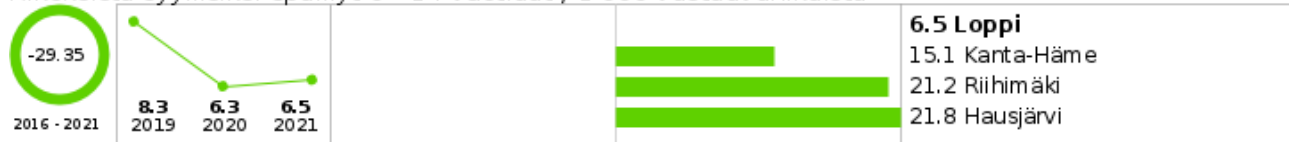
Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä (THL)

Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

Rikoksista syylliseksi epäillyt 0 - 14-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

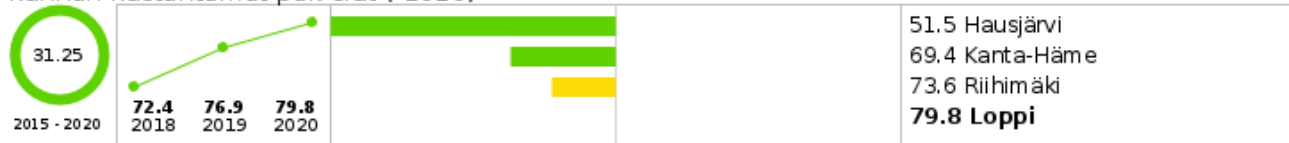

Päivähoito

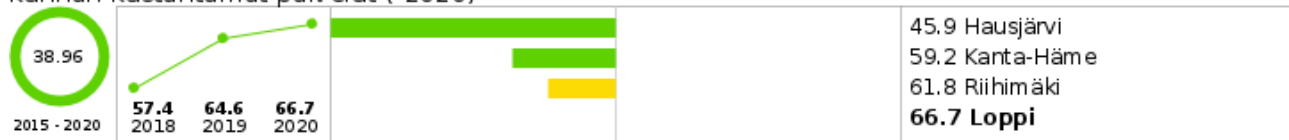
Esiopetuksen piirissä lapsia 20.9. yhteensä, lkm (-2014)

Varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 3 - 5-vuotiaat % vastaavanikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut (-2020)

Varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 1 - 5-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut (-2020)

Koulu

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

Perusterveydenhuollon kouluterveydenhuollon käynnit / 1 000 7 - 18-vuotiasta

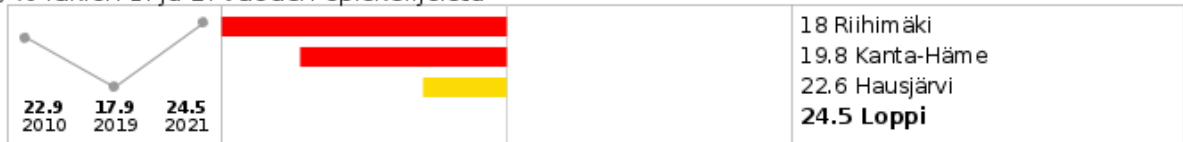
Nuoret ja nuoret aikuiset

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

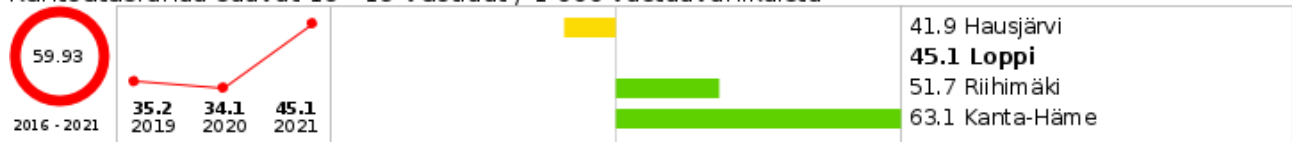
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kuntoutusrahaa saavat 16 - 19-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

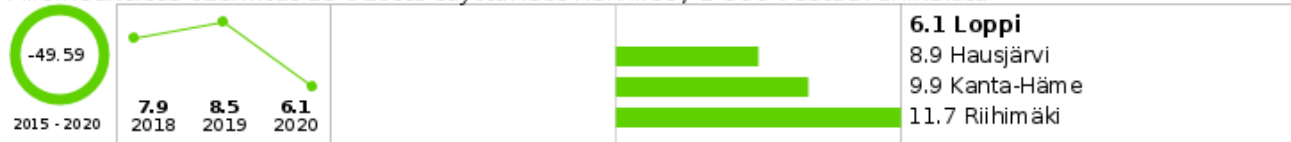

Raskaudenkeskeytykset alle 25-vuotiailla / 1 000 15 - 24-vuotiasta naista

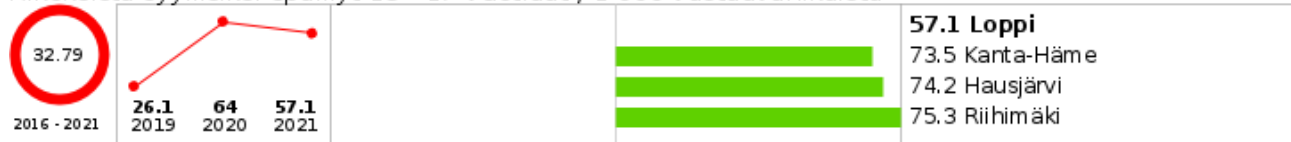

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Alioikeuksissa tuomitut 15 vuotta täyttäneet henkilöt / 1 000 vastaavanikäistä

Rikoksista syylliseksi epäillyt 15 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

Rikoksista syylliseksi epäillyt 18 - 20-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

Sosiaali- ja terveydenhuolto

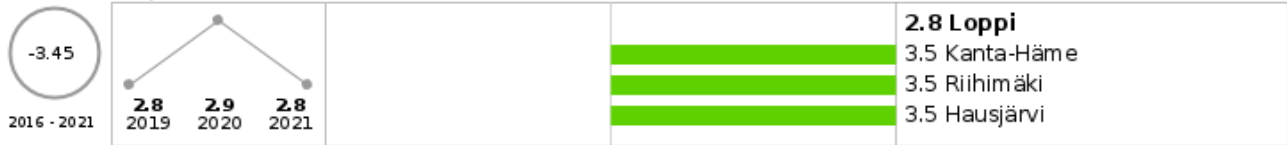
Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 20-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

Työikäiset

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

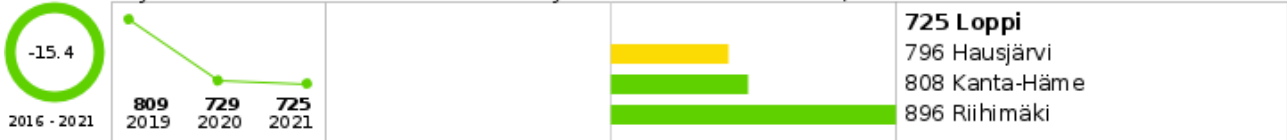

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

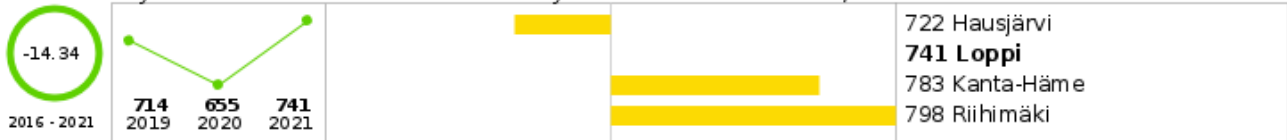

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

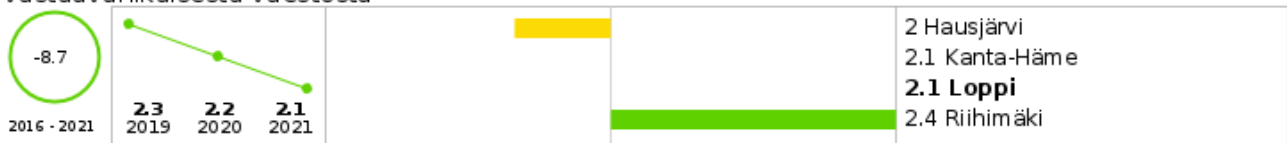
Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Ikäihmiset

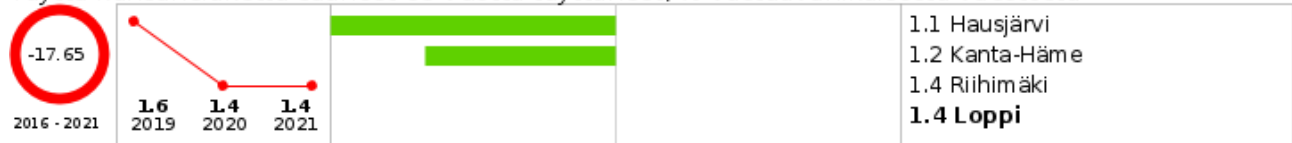
Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

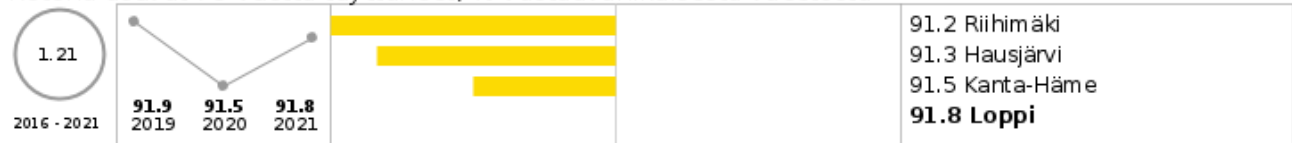
Opiskelu, työ ja toimeentulo

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

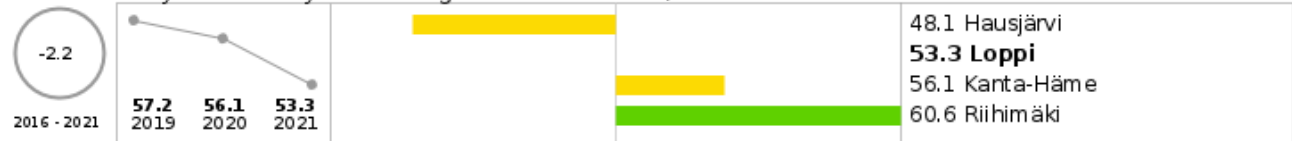
Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

THL:n sairastavuusindeksi, ikävakioitu

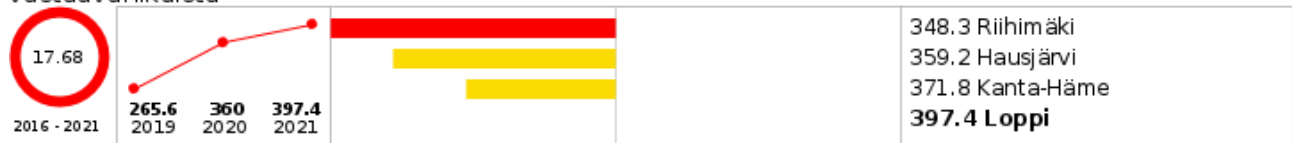
75 vuotta täyttäneiden yhden hengen asuntokunnat, % vastaavanikäisten asuntokunnista

Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä

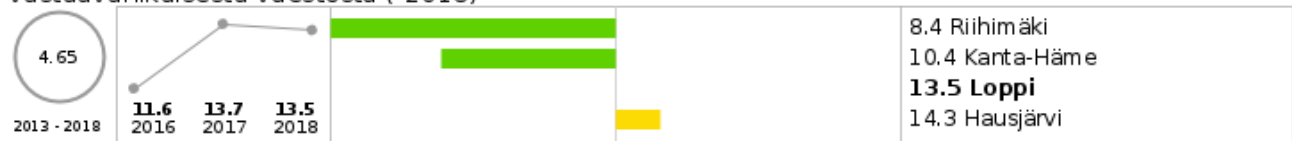

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavanikäistä

Sosiaali- ja terveydenhuolto

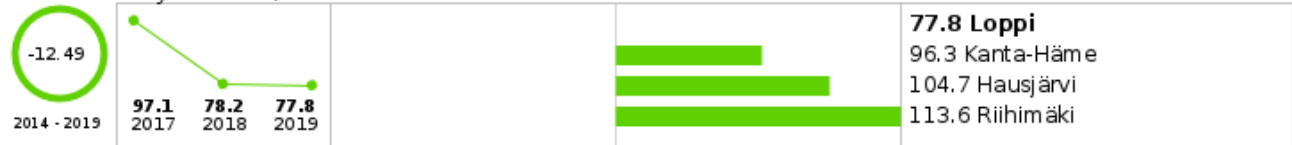
Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (-2018)

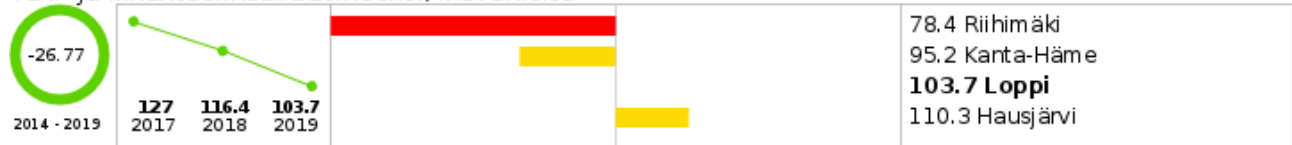
Kaikki ikäryhmät

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

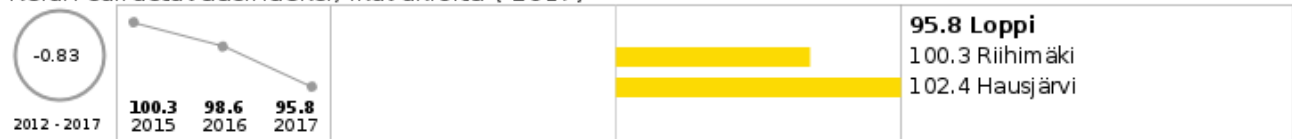
Mielenterveysindeksi, ikävakioitu

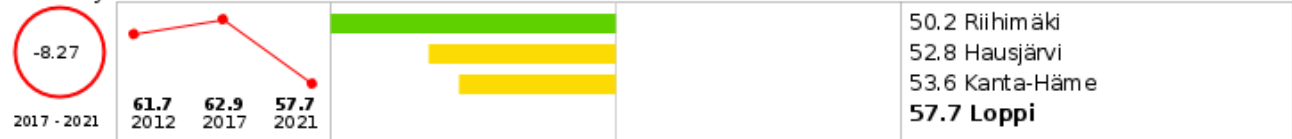
Tuki- ja liikuntaelinsairausindeksi, ikävakioitu

Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu (-2017)

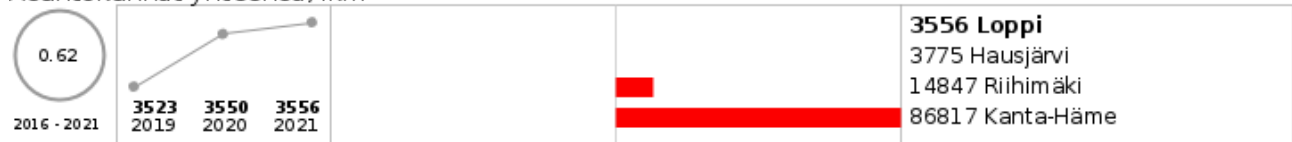

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

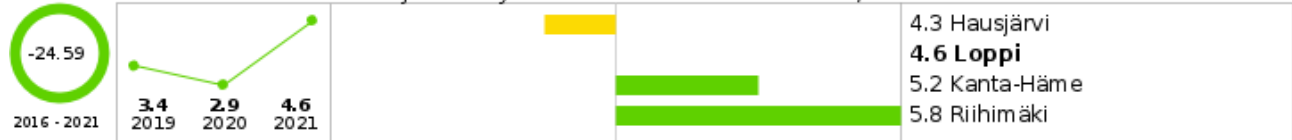

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Asuntokunnat yhteensä, lkm

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1 000 asukasta

Poliisiin tietoon tulleet huumausaineiden käyttörikokset / 1 000 asukasta

Ahtaasti asuvat asuntokunnat, % kaikista asuntokunnista

Sosiaali- ja terveydenhuolto

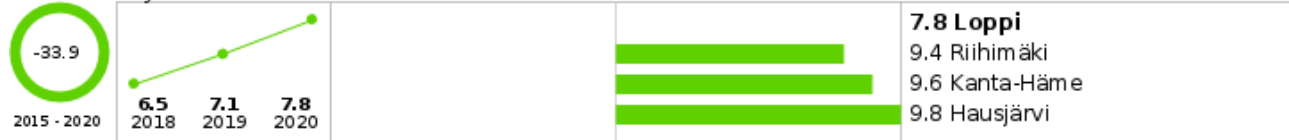
Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

Perusterveydenhuollon muut avohoitokäynnit (muu ammattiryhmä kuin lääkäri) / 1 000 asukasta

Perusterveydenhuollon vuodeosastohoito, keskimääräinen hoitoaika (vuosi 2018 ennakkotieto)

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärin potilaat yhteensä, % väestöstä

Toimeentulotuki, euroa / asukas

Vapaa-aika

Liikunnan edistäminen kunnissa - TEA, pistemäärä

